

Տաղ առ Հայաստան (1)

Քաղցր Հայաստան, քու լեռներովդ ծաղկայորդ
Ու գանձերովդ նուրբ ինչպէս զարդ ոսկեթել,
Դուն՝ նախ քան Այն որ եկաւ իր տժգունութեամբ՝
Արտաշէսովդ ու Տիգրանովդ եղար մեծ:

Բայց ատ, ո՛վ վա՛րդ իրանի, ո՛վ Ասիական
Հեթանոս, այն մեծութիւնն էր լոկ այն ատեն՝
Զոր կը ստանայ աշխարհակա՛լը, բայց որուն
Արժէքը միշտ է անընշան յաշս երկընքին:

Յետոյ, անցաւ ժամանակն ու իր վեհ ժանգով
Ծածկեց տակաւ ամէն մէկ պատդ ու աշտարակ,
Ու այն ատեն քու վարանիդ տեսնուեցաւ
Պարսիկ ստուերին ու բիւզանդեան ստուերին միջեւ:

Եւ արիւնոտ սըլխալներով ըստըրկացուած,
Ճակատագրի մը հետամուտ որուն տէրերդ
Էին անգէտ, Բիւզանդեանին տըւիր կայսրեր
Որոնց անունն աշխարհ գիտէ մինչեւ այսօր:

Կը կարծէին գերել, մաշել, իւրացնել քեզ,
Բայց, — Ասիոյ ո՛վ Քրիստոնեայ — գիշեր մ'յոյսի,
Մըսուրի մը ծոցը մանուկ մը կը ծընէր
Որ պիտ' աշխարհ տառապանքովն լուսաւորէր:

Ա՛հ, կրնայիր տալ շողարձակ քու գոհարներդ
Եւ մէկ օրուան քու իշխաններդ, — դուն կրնայիր
Տալ ամէ՛ն բան. քեզի Աստուած մը կը մընար.
Երբ մարդ Աստուած մ'ունի, ա՛լ ի՛նչ կ'արժեն գանձերն:

(1) Ասիկա թարգմանութիւնն է մէջ հոկտեմբեր 9-ի կիրակի յետմիջօ-
այն գեղեցիկ քերթուածին զոր Մաք-
սուտեան արտասանեց Փարիզի Գրական
Միութեան նախաձեռնութեամբ և բազ-
մաթիւ կաղմակերպութեանց մասնակ-
ցութեամբ սարքուած մեծ հանդէսին որ
տեղի ունեցաւ Միութեալիթէի սրահին
մէջ հոկտեմբեր 9-ի կիրակի յետմիջօ-
րէին: Էստոն Ռոսթանի տաղանդաւոր
որդին, La Gloireի հանրածանօթ բանաս-
տեղծը, հալ ժողովուրդին եւ անոր ազ-
գային մշակոյթին ի պատիւ այս քեր-
թուածը գրեց յատկապէս այդ հանդէ-
սին արտասանուելու համար:

Երբորդ դարէն իսկ, արթնցած այդ Աստուծոյն
 Զայնէն, զոր քեզ հրնչեցուց Սուրբն Գրքիգոր,
 Ա՛լ չուգեցիր իր օրէնքէն զատ այլ օրէնք
 Եւ ոչ այլ յոյս բայց այն որ մերն է եւ փոփոխ:

Վանելով հին դիպերդ Փրկչին համար միակ,
 Խոնարհելով քու ծրնկուրներդ եւ քու հոգիդ,
 Խորհրդաւոր սիրտըդ մեզի կը մօտենար,
 Զի երկիրներն հաղորդակից են իրարու:

Բայց ո՛վ երկիր, որուն զարունն է աւելի
 Գարնային քան ռեւէ տեղ, որուն ոչինչ
 Կը պակսի, ո՛չ քաղմիրն աղուոր, ո՛չ վառ գոյներն,
 Ո՛չ նուրբ տրտում բոյրերն, քու գիրդ կը պակսէր քեզ:

Եւ երկրնքին երբ խորերէն մինչեւ քու վրադ
 Կ'իջնէր Սիրոյ Խօսքը որուն չըկայ վախճան,
 — Ո՛վ երկիր որ քու աշխարհ'նըդ չունէիր,—
 Կը խօսէր քեզ Յիսուս լեզուովն Հովերոսի:

Եւ այն ատեն է որ եկաւ հրաշքը մահուր
 Որ քան մատուռն ու ժամ շնորհեց քեզ աւելին,
 Եւ այն ատեն է որ առտու մ'եկաւ մոնազն
 Որ կը կոչուէր Մեսրոպ եւ քեզ անմահացուց:

Կը զգար վըտանգն որ կը սպառնար քու հաւատքիդ,
 Եւ թէ ազգի մ'համար է մեծ տրկարութիւն՝
 Զըկարենալն իր բոլորտիքը լըսել միշտ՝
 Իր բարբառո՛վը սեփական՝ խօսքն Աստուծոյ:

Եւ այդ մոնազն ըսաւ քեզի. «Որպէս զի մենք
 Տեսնեմք միշտ եւ մեր ինքնութիւնը պահպանենք,
 Պէտք է մեր գիրն ունենանք որ նուիրագործէ
 Մեզ ու երկրորդ մըկըրտութիւն մ'ըլլայ մեզի:

Եւ այնտեղ էր Սահակ, ընտրեալ կաթողիկոսն,
 Ու երկուքն ալ, որպէս զի այդ ազգը տեւէ,
 Պաշտպանութեա՛մբը Աստուծոյ որ զայդ կ'ուզէր,
 Հարագատ գրի մը յայտնումը կը փնտռէին:

Եւ յանկարծ, իր սրտին մէջ ուր ոչինչ կ'մարէր,
Մեարդ տեսաւ, երբ աչուրնե'րը կը բանար,
Զեռք մը կարծես՝ խորհրդաւոր ու թափանցիկ՝
Որուն լոյսէ մատներն քարին վրայ կը գրէին:

'Ի ահա եղաւ լեզուն, ըստ հին ասացումքին.
Եւ Հայաստան, այդ հրաշքին մէջ պատկերացած,
Ըզգաց որ մեր Աստուածն իրե'նը կը դառնար
Յորմեհետէ մտերիմ լեզուով իրեն կ'ըսէր:

Եւ այդ օրէն ի վեր ունիս, ո՛վ Հայաստան,
Պաշտպանութիւն մ'որ երկընթէն կ'իջնէ վերադ.
Հակատագրիդ մէջ յեղեղուկ, աստուածային
Քու այբուբե'նըդ հայրենիք մ'եղաւ քեզի:

Ոչ ոք կրցաւ քեզմէ հրավառ խրիւլ այդ հողն
Որուն թրթռուն բառերն հըզօր են քան մարդեր,
Զի կը մեռնին պետութիւննե'րը մեծագոյն,
Բայց սեփական լեզու մը կեանք ունի անվերջ:

Վեհ բարբառն այդ՝ իր շեշտերով քաղցրադաշնակ,
Քեզի համար կրակ մը ունէր գերմարդկային,
Զայն քեզ կուտար երկինքն, որ լաւ եւս ըմբռնես
Զինքն, ու անով դուն քրիստոնեայ կրցար մընալ:

Վասն զի մեծ օրէնքն է ան կիրթ դարերուն,
Յորմեհետէ եկաւ աստուած մ'երիտասարդ՝
Մեր աշխարհին համար մեռնիլ, կը բարձրանայ
Խաչն օրէ օր եւ յաղթանակն անոր կ'անի:

Այլ եւս ամէն ինչ անգոր է անոր հանդէպ.
'Ի ահա ինչու մեր հոգիներն իրարու մօտ
Պիտի 'լլան միշտ, — ո՛վ դուն, ա՛յնքան գիշերներով
Մեզմէ հեռու, բայց որ կը լսես զանգա՛կը նոյն:

'Ի ահա ինչու, նոյն քաղցր Աստուածն ունենալով,
Ինչ որ ըլլան մեր մթնոլորտն ու կըլիման,
Պիտի մնանք միշտ երկու քոյրե'րը հեռաւոր
Որ դէպ ի նո՛յն երկինքն աղօ՛թքը կ'ըսեն նոյն:

ՄՈՐԻՍ ՌՈՍԹԱՆ

Թարգմ. Ա. Զ.